LIETUVOS NACIONALINĖ M. MAŽVYDO BIBLIOTEKA

Albertui Zalatoriui – 75. Spalio 30 d. Nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos antro aukšto fojė buvo parengta paroda, skirta literatūros tyrinėtojo, kritiko Alberto Zalatoriaus 75-osioms gimimo metinėms.

A. Zalatorius (kairėje) ir K. Lozoraitis Lietuvos ambasadoje Vašingtone

Jis gimė 1932 m. lapkričio 3 d. Panevėžio rajone, Karvelių kaime. 1956 m. baigė Vilniaus universitete lituanistikos studijas. Tris dešimtmečius dirbo Lietuvių kalbos ir literatūros institute. Nuo 1991 m. dėstė Vilniaus pedagoginiame universitete. Inicijavo Pasaulio lituanistų bendriją, nuo 1994 m. buvo jos pirmininkas. 1999 m., deja, jau po mirties, A. Zalatorius buvo apdovanotas Nacionaline premija, o 2005 m. – Vyčio kryžiaus ordino medaliu.

Anot Donato Saukos, A. Zalatoriaus „kritikos straipsniai rašyti maksimaliai sukaupiant minties esmę, išgaunant išraiškos plastiką, išlaiko jo asmenybės jėgos ir vidinės energijos spinduliavimą. Visada asmeniškas buvo jo santykis su pasirinktu tirti objektu. Į kiekvieną autorių Albertas žvelgė su pagarba, kuri verčia tam tikra prasme prilygti autoriui, kad užsimezgęs dialogas būtų abipusiai vaisingas...“

Kalbėdamas apie pačios literatūros prigimtį, A. Zalatorius rašė: „Literatūra nėra nei gyvenimo atspindys, nei atskiras pasaulis. Literatūra irgi yra gyvenimas, tiksliau – integrali to gyvenimo dalis, kaip ir visos kitos dalys. Ją gimdo daugybė žmogiškų paskatų, o funkcionuoja ji irgi tiktai sugrįžusi pas žmogų, veikdama jo likimą ir to likimo veikiama“.

Parodoje eksponuojamos visos A. Zalatoriaus knygos: „Lietuvių apsakymo raida ir poetika“ (1971), „Jonas Biliūnas: medžiaga lektoriui rašytojo 100-osioms gimimo metinėms“ (1979), „XX amžiaus lietuvių novelė (iki 1940 m.)“ (1980), „Prozos gyvybė ir negalia“ (1988), „Literatūra ir laisvė: kritika, esė, pokalbiai“ (1998),„Vincas Krėvė: nebaigta monografija“ (2003). A. Zalatorius yra vienas „Lietuvių literatūros istorijos“ (rusų k., 1977), „Amžinai žaliuojančio klevo“ (rusų k., 1983), „Lithuanian Literature“ (1997) autorių, šios knygos taip pat eksponuojamos parodoje.

Kitą parodos dalį sudaro A. Zalatoriaus parengtos spaudai knygos: Šatrijos Raganos kūriniai „Sename dvare“ bei „Irkos tragedija“ (1969), A. Vaičiulaičio rinktinė „Tavo veido šviesa“ (1989), V. Krėvės „Bolševikų invazija ir liaudies vyriausybė“ (1992) ir „Miglose“ (1993), P. Tarulio „Gyvas stebuklas“ (1993), P. Vaičaičio „Lėkite, dainos“ (1975) ir „Raštai“ (1996), jo sudarytos lietuvių novelės antologijos „Lietuvių tarybinė novelė“ (1969), „Už saulę gražesnis“ (1978), „Žalias laiko vingis“ (1981), „Trys psichiatrai pienių lauke: lietuvių egzodo novelė“ (1995).

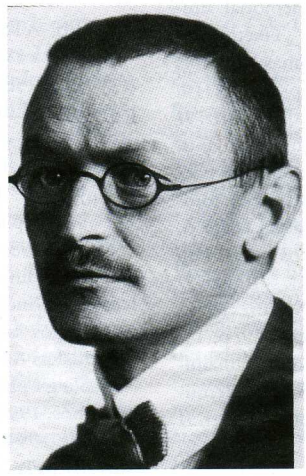
Albertas Zalatorius mirė 1999 m. gruodžio 13 d., palaidotas Antakalnio kapinėse.

Apie jį rašiusi Jūratė Sprindytė pastebėjo: „Žmogiško orumo ir estetinės gyvybės pajauta, sprendimų ir vertinimų autonomiškumas skyrė jį iš kolegų būrio. Todėl ne tik moksle, kritikoje, bet ir kultūros kasdienybėje turbūt suvisam liko žiojėti A. Zalatoriaus dydžio tuštuma. Jis buvo ir švietėjas, ir mokslininkas, ir kritikas, ir pedagogas“.

Nijolė Jonaitienė

Hermanui Hesei – 130. Nacionalinėje bibliotekoje paminėtos vokiečių rašytojo, Nobelio premijos laureato Hermano Hesės (Hermann Hesse; 1877–1962) 130-osios gimimo metinės.

XX a. pirmosios pusės intelektualiosios prozos kūrėjas H. Hesė, pasirašinėjęs slapyvardžiu Emilis Sinkleris (Emil Sinclair), ir šiandien įdomus, ypač skaitantiems originalo kalba. Rengdami H. Hesės ekspoziciją bibliotekoje, pateikėme jo išsamią biografiją, nes rašytojo nueitas gyvenimo kelias paryškina kūrėjo darbus. H. Hesė studijavo teologiją Maulbrono seminarijoje (nebaigė), dirbo knygynuose ir leidykloje, mėgo keliauti. I pasaulinio karo metais dalyvavo Raudonojo Kryžiaus veikloje, rūpinosi karo belaisviais. Nuo 1919 m. apsigyveno Montanjoloje (Šveicarija), kur ir mirė.

Hermanas Hesė

Ankstyvajai poezijai, kurios dalis buvo eksponuojami parodoje, būdinga muzikos, tolimų šalių ilgesio, vienatvės motyvai, o vėlesnėje kūryboje – romanuose, esė, novelių rinkiniuose – nagrinėjamos filosofinės problemos. 1946 m. rašytojui paskirta Nobelio premija.

Nacionalinės bibliotekos Vokiškų leidinių J. G. Herderio skaitykloje, kurios atviruose fonduose esančią literatūrą galima pasiimti skaityti į namus, sukaupti H. Hesės kūriniai ir literatūra apie jį. Kadangi vokiškų leidinių vertimų ši skaitykla nekaupia, jie buvo surinkti iš kitų bibliotekos fondų ir skaityklų. Tai romanas „Pėteris Kamencindas“ (Peter Camenzind; vok. 1904 m., liet. 1998), „Po ratu“ (Unterm Rad; 1906, liet. 2000), „Knulpas“ (Knulp; 1915, liet. 2002), „Gertrūda“ (Gertrud; 1910, liet. 1998), „Roshaldė“ (Rosshalde; 1919, liet. 1999), „Zaratustros sugrįžimas“ (Zarathustras Wiederkehr; vok. 1919), „Žvilgsnis į chaosą“ (Blick ins Chaos; vok. 1920), „Demianas“ (Demian; 1919, liet. 1990), „Paskutinė Klingzoro vasara“ (Klingsors letzter Sommer;1920, liet. 1979), „Sidharta“ (Siddhartha; 1922, liet. 1990). „Sidhartos“ lietuviškąjį vertimą iliustravo dailininkė Sigutė Valiuvienė, kurios skaitmeninės grafikos darbų ciklas „Sidharta – gyvybės medis“ tuo pačiu metu buvo eksponuojamas priešais H. Hesės parodą.

Žiūrovui pateikti rašytojo kūriniai „Stepių vilkas“ (Der Steppenwolf; 1927, liet. 1979), „Narcizas ir Auksaburnis“ (Narziss und Goldmund; 1930, liet. 1995), „Stiklo karoliukų žaidimas“ (Das Glasperlenspiel; 1943, liet. 1984) puikiai derėjo su naujai pakartotais leidimais ir kritikos straipsniais iš antologijų ir žurnalų. Nemažai vietos ekspozicijoje buvo skirta H. Hesės autobiografinei kūrybai, ypač romanui „Kurortininkas“ (Der Kurgast; 1925).

Lietuviškai skaitančią publiką parodos rengėjos, Vokiškų leidinių J. G. Herderio skaityklos darbuotojos A. Miltenytė ir D. Labuckienė, pamalonino pasakų rinkiniu „Sapnas apie fleitą“ (2001), rinktine „Skaitymai minutėmis“ (2001), novelių knyga „Mažame mieste“ (2002).

Janina Stankevičienė

MOKSLINĖS BIBLIOTEKOS

Šiaurės Ministrų Tarybos remiamo projekto seminarai. Remiantis Šiaurės-Baltijos šalių medicinos bibliotekų partneryste sėkmingai iki 2004 metų įvykdyta programa „Žinių sklaida“. 2007 m. buvo parengtas naujas projektas „Bendradarbiavimas ir žinios – investicija į pilietinės visuomenės vystymąsi“. Tikslas – parengti specialistus, galinčius mokyti vartotojus medicinos informacijos paieškos. Projektą rengė Norvegijos bibliotekų asociacijos Medicinos ir sveikatos sekcija (SMH), Šiaurės-Baltijos šalių medicinos ir sveikatos informacijos asociacija (NAMHI) bei Baltijos šalių medicinos bibliotekų asociacija (BAML), finansavo Šiaurės Ministrų Taryba.

Pagal projekto pirmąją dalį gegužės 8-10 dienomis įvyko seminaras Rygoje, kuriame 35 dalyviai iš Latvijos, Estijos ir Lietuvos klausėsi teorinių paskaitų, dalyvavo praktiniuose užsiėmimuose, parengtuose specialistų iš Norvegijos. Seminare dalyvavo keturios bibliotekininkės iš Lietuvos: Lina Melketienė bei Laura Petrauskienė iš Kauno medicinos universiteto ir Regina Vaišvilienė bei Jūratė Stukienė iš Lietuvos medicinos bibliotekų. Tai buvo puiki galimybė pakartoti bei atnaujinti žinias savo profesijos srityje.

Bibliotekininkės po pasitarimo „Sveikatos priežiūros įstaigų bibliotekų veikla ir perspektyvos "

Pirmoji seminaro diena buvo skirta MeSH (Medical Subject Headings) tezauro bei PubMed paieškos sistemos studijoms. Specialistės Astrid Muller bei Anete Munthe iš Oslo universiteto Medicinos ir sveikatos mokslų bibliotekos puikiai išdėstė medžiagą. Šias žinias būtų naudinga įgyti kiekvienam su medicinos informacija dirbančiam bibliotekininkui bei kiekvienam medikui, nes PubMed yra vienas pagrindinių medicinos informacijos šaltinių, šiandien laisvai prieinamas iš bet kurio kompiuterio, iš bet kurios pasaulio vietos.

Antrąją dieną klausėmės temos „Informacija pacientams bei jų mokymas". Tai mums gana naujas ir įdomus dalykas. Išgirdome pranešimą apie ligoniams skirtas bibliotekas bei mokymo centrus. Aptarti bibliotekininko bendravimo su pacientu aspektai, galimybės gauti kokybišką medicinos informaciją nacionaline kalba. Lektorės dalijosi patirtimi apie SMIL (Scandinavian Medical Information for Laypersons) duomenų bazės, skirtos ligoniams ir kitiems (ne medikams), besidomintiems medicinos klausimais, kūrimą. Joje kaupiamos nuorodos į kokybišką medicinos informaciją švedų, norvegų ir danų kalbomis. Seminaro metu buvo aptarti tinklalapių vertinimo kriterijai, vyko pratybos. Šias žinias mums perteikė Liv-Berit Henschien, dirbanti Oslo universiteto ligoninės Sveikatos informacijos centre, bei Anete Munthe iš Oslo universiteto Medicinos ir sveikatos mokslų bibliotekos.

Trečioji diena buvo skirta temai „Įrodymais pagrįsta praktika – principai, procesas ir praktinės žinios". Šios sudėtingos temos medžiagą mums išdėstė Lena Victoria Nordheim. Lektorė dirba Įrodymais pagrįstos praktikos centre Bergene. Ji yra puiki specialistė bei patyrusi šioje srityje lektorė. Tema labai aktuali tiek medikams klinicistams, tiek bibliotekininkams, dirbantiems su medicinos informacija. Buvo aptarti pagrindiniai įrodymais pagrįstos medicinos praktikos principai ir procesas, pagrindinės klausimų rūšys, sisteminių apžvalgų svarba bei ugdomi įgūdžiai atlikti paieškas įrodymais pagrįstos medicinos informacijos šaltiniuose.

Grįžusios iš kursų, pagal projekto antrąją dalį turėjome surengti tris seminarus tomis temomis, kurias išklausėme Rygoje. Džiaugėmės gavę puikias pamokas bei medžiagą, kurią išsivertėme į lietuvių kalbą ir naudojame medikų bei bibliotekininkų mokymams.

Pirmąjį seminarą apie PubMed paieškų sistemą surengėme Lietuvos medicinos bibliotekos darbuotojams birželio 21 d. Dalyvius sukviesti nebuvo sunku, nes kolegos visada noriai dalyvauja kvalifikacijos kėlimo kursuose, išnaudoja įvairias galimybes įgyti naujų žinių. Dalyvavo 16 bibliotekininkų – kai kuriems tai buvo gera proga pakartoti žinias, kai kas šią temą girdėjo pirmą kartą. Malonu, kad seminaru susidomėjo ir tie, kurių darbas nėra tiesiogiai susijęs su šios informacijos paieška. Išklausius teorinę dalį, vyko praktiniai užsiėmimai. Seminaro pabaigoje dalyviams buvo išdalyti klausimai, į kuriuos atsakydami jie turėjo įvertinti įgytų žinių svarbą, lektoriaus sugebėjimą perteikti informaciją bei padalytos medžiagos vertę.

Antrąją temą „Informacija pacientams ir visuomenei" 33 dalyviams išdėstėme medicinos bibliotekų darbuotojų pasitarime „Sveikatos priežiūros įstaigų bibliotekų veikla ir perspektyvos", vykusiame spalio 18 d. Lietuvos medicinos bibliotekoje. Ši tema ypač sudomino bibliotekininkus, atvykusius iš sveikatos priežiūros įstaigų, nes jie turi tiesioginį ryšį su pacientais, kurie dažnai užsuka į biblioteką ne tik grožinės literatūros pasiimti, bet ir ieško informacijos apie ligas, kuriomis serga. Šio seminaro metu dalyviai įgijo žinių apie bibliotekininko bendravimą sveikatos klausimais su ligoniu, sužinojo, kokius vertinimo kriterijus reikėtų taikyti tinklalapiams, ieškant medicinos informacijos internete. Trumpai buvo supažindinti su SMIL duomenų baze. Seminaro pabaigoje bibliotekininkai įvertino lektorių darbą bei padalomosios medžiagos kokybę, įgytas žinias.

Trečiasis seminaras, skirtas temai „Įrodymais pagrįsta praktika – principai, procesas ir praktinės žinios", planuotas lapkričio 14 d. Pakviesti medikai, kurie jau yra anksčiau išklausę Lietuvos medicinos bibliotekoje kursą „Įvadas į įrodymais pagrįstos mediciną". Buvome nustebinti, kad visi medikai maloniai sutiko dalyvauti, o tie, kurių darbo grafikas sutrukdė užsiregistruoti, teiravosi, ar nebus kartojamas.

Labai džiaugiamės suteikta galimybe dalyvauti šiame projekte. Tuo pačiu galėjome įsitikinti, ar mūsų rengiami mokymai bibliotekininkams ir medikams šiandien reikalingi. Sunkiausia dalyvaujant šiame projekte buvo laiko stoka, nes praėjusiais metais, planuodami darbo veiklą 2007 metams, mes dar neturėjome jokios informacijos apie šį projektą. Šie metai mums buvo labai intensyvūs, mat dalyvavome ir kituose projektuose. Seminarams stengiamės pasirengti kuo geriau, nes ir toliau ketiname tęsti šią veiklą.

Jūratė Stukienė

APSKRIČIŲ VIEŠOSIOS BIBLIOTEKOS

Kaunas

Sovietinio Kauno inkliuzas. Jau ketvirtus metus Kauno apskrities viešojoje bibliotekoje vykdomas projektas „Kauno savastis Lietuvos tūkstantmečio kontekste". Visuomenei jau pristatytas „Kaunas nuo ištakų iki LDK žlugimo", „Carinis Kaunas", „Kaunas – laikinoji sostinė". Šiemet projekto darbo grupė supažindino su sovietmečio Kaunu.

„Sovietmetis – skaudus Kaunui laikotarpis, – sakė projekto vadovė Rimantė Tamošiūnienė. – Uždarytas Vytauto Didžiojo universitetas, vienuolynai, kai kurios bažnyčios, išsklaidytos miesto intelektinės pajėgos, į Vilnių perkelti bibliotekų fondai, sunaikinti Lietuvos valstybingumo paminklai Karo muziejaus sodelyje. O kur dar sovietų vykdytos represijos, kraštotyrininkų, pogrindinės religinės spaudos kūrėjų ir platintojų persekiojimai. Taip pat slapti Vėlinių, Kalantinių paminėjimai, teatro iššūkiai, hipių judėjimas. Visko iki smulkmenų nesuminėsi – tai jau istorikų darbas. Mes norėjome tik praskleisti raudonąją uždangą, kad ji neužgožtų miesto savitumo, nes ir sovietmečiu Kaunas dažnai buvo pasipriešinimo prieš okupaciją avangarde".

Kuo gyveno Kaunas, o tiksliau – kuo privalėjo gyventi, atskleidė leidinių parodos „Areštuotos knygos", „Neginkluoto pasipriešinimo okupacijai pėdsakai", „Pogrindžio spauda Kaune (1945-1988)", fotografijų parodos „Sovietmečio Kaunas: pasroviui ir prieš srovę", „Jaunimo subkultūros sovietmečiu: įvaizdžiai, idėjos, identitetas", istorikų pranešimai, kino vakare demonstruoti filmai „Fontano vaikai", „Vaikai iš „Amerikos" viešbučio" (rež. R. Banionis), „Gėlių vaikai" (rež. A. Maceina), „Modris" (rež. A. Lebeliūnas).

Džiugino miesto mokyklų bei gimnazijų moksleivių aktyvus dalyvavimas konkurse „Pasipriešinimo ženklai sovietmečio Kaune". Parodos-konkurso atidarymo vakare jaunuoliai parodė įdomių videoinstaliacijų, vaidinimų, literatūrinių-muzikinių kompozicijų, etiudų, veikė moksleivių dailės paroda. Kūrybiškiausių darbų autoriai pelnė vertingus prizus (vaizdo kamerą, skaitmeninį fotoaparatą, magnetolas).

Ypač didelio susidomėjimo sulaukė baigiamasis renginys, kurio metu buvo pristatytas leidinys „Laisvės proveržiai sovietiniame Kaune". Savo prisiminimais renginyje su leidinio sudarytoja pasidalijo arkivyskupas Sigitas Tamkevičius, kunigas Robertas Grigas, docentė daktarė Laima Šinkūnaitė, Algirdas Patackas, Rūta Staliliūnaitė, Arkadijus Vinokuras, Arvydas Kalanta, specialiai į renginį iš Izraelio atvykęs buvęs hipis Nathanas Gitkindas ir kiti.

Renginio pabaigoje koncertavo Aidos Zabotkaitės big byto grupė, trumpam visiems priminusi sovietmečiu populiarias dainas bei tuo metu dvasią maitinusį idealizmą.

Enrika Čemolonskienė

Šiauliai

„Moteris laike". Taip pavadinta P. Višinskio viešojoje bibliotekoje tapybos ir fotografijos darbų paroda buvo atidaryta spalio 23 d. Parodos autoriai – skirtingų kartų, skirtingų žanrų atstovai. Tai dailininkas Vilijus Vaišvila (g. 1955), kurio paveikslai, freskos, medžio, akmens bei